

SZEGEDI

EGYETEM

A SZEGEDI FELSŐOKTATÁSI
INTÉZMÉNYEK LAPJA

XXVI. évfolyam 15. szám

1988. november 23.

Ára: 2,30 Ft

Az értelmiség becsülete

Mind közéletünk, mind közvetlen környezetünk sértett kisemberek szavától hangos. A lelkiismereti önállóság értékének tudatára ébredő, s azt ezután mindenáron megvédeni törekvő állampolgár tiltakozik a hatalom illetéktelen igényei, a hivatal túlkapásai, az ideológia diktatorikus föllépése ellen. A tiltakozás hulláma olyan realitás, amelynek szem előtt tartása, a belőle adódó tapasztalatok leszűrése nélkül társadalmunk időleges megmerevedése nem oldódhat, nem lehet szó a kibontakozásról, amelyet a társadalom minden egészségesen gondolkodó tagja óhajt. Ugyanakkor higgadt mérlegeléssel belátható, hogy a tiltakozás önmagában, a benne megnyilvánuló „civil kurázi” a mai adottságaink mellett nem lesz elegendő életünk megfelelő kereteinek kialakítására. Nincs okunk arra, hogy kételkedjünk az állampolgár elszántságában, s azt állítsuk, hogy társadalmunk tagjai más, demokratikusan berendezkedett társadalmak tagjaival nem állnak ki az összehasonlítást. Valami egészen más, a kisember, az állampolgár történelmi sértettsége, sértődöttsége akadályozza meg azt, hogy társadalmunk a pusztá protestálással a hatalom — nem is fizikai, adminisztratív, szociális, hanem lelki-szellemi — szorításból kiszabaduljon. A sértettség ugyanis arra mutat, hogy miután az állampolgár a felelősséget áthárítva minden bajának okát kizárólag a hatalomban látja, mintegy függő helyzetét állandósítva, bajainak orvoslását is az őt úgymond galádul rászédő hatalomtól várja.

A kisember sértettségéből, vagyis a hatalomtól való lelki-szellemi függéséből, mint társadalmunk jellemző sajátosságából az következik, hogy bizonyos protestáns bevándorló társadalmakkal szemben a közügyek intézése nálunk egyszerűen lelkiismereti alapra nem helyezhető. A társadalom működtetése pusztán az emberi jogok alapján állva sajnos meg nem oldható. Lelekiismereti szabadságának biztosítását természetesen minden állampolgár joggal várja. Ám, az igazság világbeli érvényesítésére, a közügyek felelős intézésére sikerrel csak az az állampolgár vállalkozhat, aki mint értelmiségi nem pusztán lelkiismeretének szabadságát óvja, hanem azt teljes mértékben birtokolva a társadalom egészének nevében képes föllépni. Azaz a társadalom minden megnyilvánulásáért a jogi felelősség meglététől vagy hiányától függetlenül személyes felelősséget vállal.

A zárt ideologikus struktúra nemcsak a kisembert sújtotta, az értelmiségi szerepvállalást is korlátozta, megakadályozta. Az értelmiségi azonban nem sértődhet meg (sértődékenynek lenni amúgy sem intelligens dolog), hiszen a hatalomtól lelki-szellemi függésben nem álló értelmiségi pozíciójáról az ideológia nem pusztán intim spirituális kulcsban, az igazság és a hazugság vonatkozásában értékelődik, hanem objektív társadalmi szerepének szempontjából is.

Ma nagyon nehéz arról higgadtan dönteni, hogy az elmúlt évszázad mennyire szolgálta társadalmunk egységességét, s teremtette meg ezáltal a demokratikus kibontakozás feltételeit, vagy volt esetleg nem kívánatos kitérő. Talán értelmesebb egyelőre e kérdésben a szubjektív vélekedéseket elhallgatni, a dilemmát eldöntetlenül hagyni. Az azonban kétségtelen tény, hogy az ideológia — ha művi úton, mereven, a lelkiismereti szabadságot sértve, az értelmiségi szerepvállalást akadályozva is — a mi nem egységessült társadalmunknak egymást taszító motívumait alkalmilag egybefogta. Napjainkban, amikor ez a szerep vitatottá vált, s amikor a lelkiismereti alapon folyó tiltakozás — a kor divatjának engedelmességgel — minden létező kérdés megoldá-

sára alkalmasnak tünteti föl magát, nos, ma nagyon is időszerű a társadalmunkban hagyományosnak számító szuverén értelmiségi szerepvállalás fontosságának fölismérése. Van okunk azt gondolni, hogy az eszmei pozíción álló, a kérdéseket nem föltétlenül gyakorlati-politikai síkon megütköztetni, erővel eldönteni akaró, a kérdések mérlegeléséhez valódi szellemi háttérrel és nem ideológiai alátámasztást kereső mentalitás elismertetése nem könnyű feladat. De úgy tűnik, a fönt vázolt okokból mégis ez a dolgunk eligazításának egyedül járható útja.

Az értelmiség nevelése az egyetem deklarált föladata, senki nem tud arról, hogy ezt a célt bárki bármikor is kérdéssé tette volna. Mégis nap mint nap érzékeljük azokat a nehézségeket, amelyek vállalhatóságát, képviselhetőségét kétségessé teszik. Szellemi kérdésről van szó, nincs értelme itt okokat megnevezni, felelősséget megállapítani, ezen a mindennapi szinten a dolgok olyan irracionálisan összebonyolódtak, hogy a megoldás gyakorlatias keresése — mint „energikus helybenjárás” — csupán eltereli a figyelmet a jelenségről magáról.

A továbbiakban tehát csupán néhány jellemző jegyét kísérel meg felsorolni. Oktatásunkban nem válik el egymástól a megoldásokat prezentáló ismeretterjesztés és a problémákban mozgó tudományos képzés fogalma. Nem egészen világos, hogy értelmiségi nevelésről csak az utóbbi esetben, az utóbbi révén lehet szó. Ennek becsülete, elismertsége azonban hiányzik. A problémaérzékenységet az információéhség szorítja ki, az elmélyülésre való hajlam helyébe a (többnyire felszínre) kíváncsiság lép. Minden intellektuális megnyilvánulást beárnyékol a gyakorlatias beállítottság. Csak az kelti föl a figyelmet, az mozgósít többé-kevésbé, aminek van valamilyen primér időszerűsége. Amire ily módon „föl lehet vágni”, ami révén valakit le lehet nézni, ki lehet nevetni. Általában visszatart az önálló szellemi teljesítménytől az a megrögzött kételkedés, amely a negatív tapasztalatot normává emelve, elképzelhetetlennek tartja, hogy az efféle, úgymond talajtalan, „idealista” kísérleteknek lehet akár a legkisebb valós érvénye, értéke, hatása. Divat bírálni a hivatás gyakorlásának jelenleg adott föltételeit, például a nevelő mai társadalmi státusát, mégis szinte mindenki természetesnek találja a képzésnek e nemkívánatos pályafeltételekhez igazítását. Az itt felsorolt problémák szövege hozása többnyire megütközést, értetlenséget vált ki, s erősen tartja magát az az elképzelés, hogy könnyen, kellemesen, szellemi erőfeszítés nélkül, valamely pozitívan megadható ismeretanyag memorizálásával lehet értelmiségivé válni. Nehéz beláttatni, hogy bár az eszmét képviselő értelmiség elismerheti az érdeket, a hatalom, az erőviszonyok, a taktika, a stratégia, a karrier és egyéb más gyakorlati vonatkozású tényező jelentőségét, de (megfordítva) a gyakorlati szempontnak elsőbbséget adó gondolkodás soha nem juthat el az igazság, a humánium világbeli jelentőségének tényleges elismeréséhez.

A magyar társadalom szellemi teljesítőképessége meggyőződésem szerint változatlanul magas. Mivel a dolgok állása azt mutatja, hogy ezen teljesítőképesség mozgásba hozása időszerűvé vált, sürgetően szükségesnek tűnik gondolkodásunk kiszabadítása mai közhelyek által kialakított zsákutcából. Miért ne lehetnének abban, hogy az idejéltűlt ideologikus gyanakvás és az értelmiségi megnyilatkozással szemben skeptikus, újkeletű pragmatikus gondolkodás kettős szorításából kiemelt értelmiség magára talál, és ez az egész társadalom javára válik?

FEJÉR ADÁM

Sztrájk után

A szegedi bölcsészsztrájk (szeptember 28.) utáni hónap q várakozás ideje volt. A MM válaszához megérkezése 30 napos határidőt szabtak a hallgatók és az Operatív Bizottság. A böjt letelte előtt 1 nappal a hivatalos, nyílt válasz megérkezett. De hogy valódi válasz-e, azt a JATE bölcsészhallgatói voltak hivatottak eldönteni az október 31-re összehívott kari gyűlésen.

A meghívott vendégek között jelen volt

a maratoni, — délután 5 órától éjfélig tartó — tanácskozáson az MM Egyetemi és Főiskolai Főosztályának két helyettese is. A hallgatók pedig debreceni, nyíregyházi, pesti és pécsi diákokkal kiegészülve — mintegy 450-en — nekirugaszkodtak az újabb teendők meghatározásának. A fórumon felhívást fogadtak el, melynek szövegét az alábbiakban közöljük. (A sztrájjal kapcsolatos egyéb álláspontok a 3. oldalon olvashatóak.)

Felhívás

A JATE BTK-ról kiinduló kezdeményezés az ország felsőoktatási struktúrájának teljes átalakítását követeli, az Európában kialakult egyetemi hagyományokhoz visszatérve a tudás megszerzésére és továbbadására létrejött szabad egyetemi szellemiséget kívánja jogajba visszaállítani.

Állásfoglalásunk fő pontjai, egyben alapköveteléseink a következők:

1.) Kormányzati szinten vizsgálják felül az oktatás, ezen belül is a felsőoktatás anyagi helyzetét, mivel a felsőoktatás finanszírozására sem új források, sem számottevő belső tartalékok nincsenek, követeljük az új költségvetést, amely az oktatásra szerepéhez méltó, feladataink ellátásához elegendő anyagi keretet biztosít. Követeljük, hogy ezen ügyben a Magyar Népköztársaság Országgyűlése a lehető legrövidebb időn belül döntsön.

2.) Szűnjön meg a tan-

tervutasítás. Valamennyi felsőoktatási egység oktatási-tartalmi kérdésekben (szem előtt tartva a diploma konvertálhatóságának elvét) váljék autonóm intézménynek.

3.) Az egyetemi oktatás rendjének alapelve legyen a tanszabadság. Ez az oktatók oldaláról a szabad kollégiumhirdetést és diákválasztást, a hallgatók oldaláról a szabad kollégium- és tanárválasztást jelenti. Ezen belül az eddig kötelező ideológiai tárgyak helyét szabadon választható formában vegyék át az általános társadalomismereti tárgyak és a filozófiatörténet. A marxizmus-leninizmus és az orosz nyelv legyen egyenlő jogú és helyzetű, mint a többi filozófiai irányzat és nyelv.

Ezen követeléseink érdekében tartott figyelmeztető hallgatói sztrájkunkon (1988. szeptember 28.) a MM jelenlévő képviselője útján ígéretet tett arra, hogy a sztrájk napjától számított

30 napon belül Állásfoglalásunkra hivatalos és nyilvános választ ad. A Művelődési Minisztérium 1988. október 27-én érkezett választát október 31-én tartott Kari Gyűlésünk beszédmódja és értékelhetetlen tartalma miatt elutasította.

Bebizonyosodott, hogy a művelődési kormányzattal szemben egyedül egyetlen intézmény, egyetlen kezdeményezés sem képes kiharcolni még a tisztességes kommunikáció esélyét sem.

Ezért, minden felsőoktatási intézmény hallgatóit felhívjuk, hogy — amennyiben alapköveteléseinkkel egyetért — közös követeléseinknek az Országgyűlés novemberi ülésszakának kezdetekor, november 23-án és 24-én nyilvános szolidáris demonstrációval adjon hangot. A demonstráció konkrét formáját minden intézmény hallgatója maga választja meg.

A JATE BTK hallgatói

Kisháború a SZOTE-klubban

Alig fejeződött be a JATE Szabadidőközpontjának felújítása, s máris a másik egyetemi klub, az Orvostudományi Egyetemé függesztette fel működését bizonytalan időre. A szünet oka ezúttal azonban nem a természetes elhasználódás...

Minden hallgató tudja, hogy az egyetemi klubok a hét végi discók bevételeiből tartják fenn magukat, ebből fedezik többi programjaikat, sőt — mint a JATE példája bizonyítja — időnként saját felújításukat is. Sok a vita arról, hogy a hét vége volta képpen nem az egyetemisták rendezvénye, ekkor ők kiszorultak saját klubjukból, ám a merkantilista ellenérvek egyelőre megdönthetetlennek látszanak: disco nélkül nincs klub.

Részben ez magyarázza a mostani esetet is. A Délmagyarország november 15-i számából értesülhettünk róla, hogy november 4-én mi történt a SZOTE-klubban. Az egyetemen tanuló arab diákok rendszeresen lejártak oda hétvégenként. Közülük 4-5 emberrel többször is meggyűlt a baja a rendezőknek. Ezért a klub vezetése úgy döntött, hogy nem engedik be őket. Negyediken este ezt közölték is velük a kapuban álló rendezők. Az arab hallgatók a döntést jogtalannak és méltánytalanak érezték, parázs vita alakult ki, majd a szemtanúk elmondása alapján berontottak a helyiségbe, a bútorokat összevissza dobálták, üres üvegeket törtek össze, az egyik szí-

nes tv használhatatlanná vált, összetörték a discolámpák, leszakadtak a függönyök. A disco közönsége megdermedve nézte az eseményeket, részben kimenekült, részben a falhoz lapult. A számítások szerint az anyagi kár 23 000 forint.

Aznap este a Tiszagyöngyénél is volt kisebb összetűzés, ide azonban időben és megfelelő létszámmal érkezett a rendőrség, és sikerült megakadályozni egy nagyobb csatát.

A SZOTE klubnál a helyszínre érkező két járőr tehetetlen volt a 30-40 fős felzúgott tömeggel szemben, s mire a kért erősítés megérkezett, az események már befejeződtek, a szereplők pedig elvonultak. Másnap délután a Pagodánál folytatódik a történet, itt kilenc arab hallgató került összetűzésbe négy magyarral, mondván: „rugdalták a kocsiukat.” Kettőt közülük „tettleg is bántalmaztak,” a másik kettőnek sikerült elmenekülnie. Ez utóbbi eset kapcsán indított eljárást a Szegedi Rendőrkapitányság az elkövetők ellen csoportos garázdaság miatt. (A rendőrség szakértői egyébként a kocsihoz semmilyen rügási nyomot nem találtak.) A vizsgálat során kiderült, hogy ezek a személyek részben azonosak azokkal, akik előző nap a SZOTE-klubban voltak. Egyikük kocsiában olyan botot találtak, amelynek letört darabját a SZOTE-klubban hagyták.

A klub azért zárt be, mert többeket megfenyegettek s

ilyen körülmények között senki nem vállalta, hogy rendező lesz. Nem lehet megtartani a hétvégi discókat, a többi műsorra pedig így nincs pénz. Nem csekély az az erkölcsi veszteség sem, amelyet a klub szenvedett. Bizonyára nem kevesen maradnak majd távol a remélhetőleg újra megnyíló szabadidőközponttól, a mostani eset rossz híre miatt.

E sorok után joggal kérdezheti az olvasó: honnan vettük mindezt? Ki tájékoztattott bennünket? Nos, több szemtanúval is szót váltottunk a történekről, ám mindegyik arra kért, hogy a nevüket ne írjuk le, mert félnek. Megkerestük a rendőri szerveket is, s Beslin László őrnagy és Márton István százados a szemtanúkéval meg egyező értelmű tájékoztatást adott. Sok fontos részletkérdésben azonban ők is bizonytalanok voltak. Részben, mert még tart a vizsgálat, de sokkal inkább azért, mert a tanúk a rendőrségen sem tettek részletes vallomást, kitérő válaszokat adtak.

Mindenkinek érdeke, hogy ez az ügy és az egész probléma megnyugtatóan tisztázódjék. Az arab hallgatóknak legalább annyira, mint a magyar diákoknak. Ennek érdekében következő lapszámunkban a kérdésre visszatérünk, s meghallgatjuk mindegyik fél, az egyetem, a külföldi hallgatók és a hazaiak véleményét is.

Hogy senkinek ne kelljen félnie.

— emté —